

ПЕДАГОГІЧНА ВЗАЄМОДІЯ ЯК ПЕРЕДУМОВА САМОНАВЧАННЯ СТУДЕНТА

Репко І.П.

*кандидат педагогічних наук,
доцент, професор кафедри педагогіки і психології
Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради
м. Харків, Україна*

Одарченко В.І.

*кандидат педагогічних наук,
доцент, професор кафедри педагогіки і психології
Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради
м. Харків, Україна*

В умовах демократичних змін в системі освіти позиція педагога, як суб'єкта освітнього процесу у виші залишається незмінною, хоча значні зміни відбуваються у меті, змісті, методах та формах його діяльності.

За такої організації освітня діяльність студента й викладача базується на спільній активності, хоча міра участі у ній різна. Мета педагога – розкрити сферу самостійності, ініціативи, активності студента і поступово передати функції викладача самим студентам, таким чином, поступово за роки навчання зменшити свою частку керівництва. У той же час викладач не втрачає своєї керівної ролі в освітньому процесі й усе частіше використовує активні та інтерактивні методи роботи з аудиторією, при організації яких ступінь керівництва роботою студентів відповідає їх самостійності в процесі пізнання.

Студент є рівноправним учасником освітнього процесу, метою навчання якого є саморозвиток як суб'єкта взаємодії. Педагог координує, направляє, підтримує студентів та створює умови для вибору напрямів саморозвитку кожній особі.

Мета роботи – проаналізувати педагогічну взаємодію як передумову самонавчання студентів, розкрити її етапи.

Невід’ємним складником сучасного освітнього процесу ВНЗ є самонавчання, як компонент процесу саморозвитку особистості. Самонавчання – направлена індивідом діяльність на самостійне отримання знань або досвіду. Метод відомий з давніх часів, про що свідчить слово «студент»(лат.) самонавчальний [1].

Самонавчання починається з поступового розширення сфери самостійності в умовах навчання на перших курсах та демонстрації творчої активності та ініціативи студентів на старших курсах навчання.

До компонентів самонавчання слід віднести: панівний активний пізнавальний інтерес, самоорганізацію, самоосвіченість, самовиховання, творчий потенціал особистості. У самонавчанні визначається ступінь активізації механізмів саморозвитку та самовиховання особистості [2, с. 274].

На різних рівнях самонавчання педагогічна взаємодія має певні особливості.

На початковому етапі отримання професійної освіти студент, як правило, знаходиться на рівні стихійного самонавчання. Результат, методи та форми саморозвитку ним практично не визначені.

Викладач бере на себе керівну роль, а рівень суб’єктності студентства на цьому етапі невисокий.

Мета діяльності педагога полягає в забезпеченні ефективності педагогічної взаємодії та виведенню студента на рівень прогнозування та діагностики процесу самонавчання [5].

Цей етап передбачає вміння студента осмислити себе, передбачити перспективи свого розвитку та спланувати власне удосконалення.

Викладач вишу будує педагогічну діяльність на взаємодії інтелектуальної та особистої рефлексії та активізує процеси внутрішньої мотивації та особистого стимулювання. Викладачеві варто звернути увагу на стимулювання особистої сфери розвитку студентів у професійному

становленні та привчання їх до самоспостереження, самоаналізу та само оцінювання. Слід допомогти кожному студенту визначити свої сильні та слабкі сторони та сформувані власну навчально-пізнавальну діяльність (її обсяг, строк, результат). За допомогою поєднання індивідуально-групової, колективної форм роботи у освітньому процесі викладач створює ситуацію успіху та рух вперед для кожного студента.

Ураховуючи рівень самоорганізації пізнавальної діяльності, викладач передбачає міру допомоги кожному студенту індивідуально. Поступово рівень такої допомоги зменшується і переходить у іншу площину.

На вищих рівнях педагогічної взаємодії викладач за допомогою групових форм роботи організує взаємодію не лише «викладач-студент», а й «студент-студент». Роль педагога полягає у педагогічному регулюванні та корекції міжособистісних взаємовідношень між студентами. Така взаємодія передбачає не лише вплив студентів один на одного (суб'єкт – суб'єктні), а й вплив на самих себе [3, с. 170]. Цей вплив найчастіше носить творчий характер саморозвитку особистості.

У зазначеній формі самонавчання встановлюється не тільки співпраця у взаємодії викладача та студента, студента з одногрупниками, а й конкуренція як між студентами, так й студента з викладачем. Важливо, щоб на цьому етапі студент бачив у викладачеві особистість, яка активно саморозвивається й удосконалюється.

Найвищого етапу творчого самонавчання досягають ті студенти, які спроможні до систематичної, цілеспрямованої роботи над собою. На цьому етапі студент уміє бачити нову мету саморозвитку, планувати самонавчання, аналізувати отримані результати, визначати помилки та визначити нові цілі та повторити цей цикл [4].

Викладач залишається помічником, радником, консультантом студентів, навчальна діяльність яких, передбачає все більше науково-дослідної роботи у професійній сфері.

Отже, педагогічна взаємодія між викладачем та студентом у сучасному освітньому процесі вишу передбачає формування у студентської молоді готовності до самонавчання. Метою такої взаємодії є спонукання студента до активного виховання себе як професіонала своєї справи та освіченої людини.

Література:

1. Одарченко В. І. Самовдосконалення вчителя як цілеспрямований процес підвищення рівня професійної компетентності / В. І. Одарченко // Матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. [Формування професійної культури майбутніх педагогів в умовах модернізації освіти.] (5-6 грудня 2012 р.) / – М-во освіти і науки, молоді та спорту Укр., Державна наукова установа «Інститут інноваційних технологій і змісту освіти» М-во освіти і науки, молоді та спорту Укр. – Харків : ФОП Шейніна О.В., 2012. – С. 78-79.
2. Репко І. П. Розвиток самостійної компетентності майбутнього педагога як складової професійної компетентності / І. П. Репко // Наукові записки кафедри педагогіки Харківського національного університету імені В. К. Каразіна : зб. наук, праць. – Вип. XXXVII. – Харків, 2014. – С. 273-281.
3. Репко І. П. Деякі аспекти підготовки майбутніх вчителів до інноваційної діяльності / І. П. Репко // Наукові записки кафедри педагогіки : зб. наук, праць. – Вип. 39. – Харків, 2016. – С. 166-173.
4. Репко І. П. Роль самостійної роботи студентів у професійному становленні / І. П. Репко // Матеріали наук.-практ. конф. [Новітні технології – для захисту повітряного простору.] – Вип. 5. – Харків, 2010. – С. 288.
5. Репко І. П., Одарченко В. І. Самостійна пізнавальна діяльність як засіб формування майбутнього фахівця / І. П. Репко, В. І. Одарченко // Матеріали Міжнародної наук.-практ. конф. [Психологія та педагогіка: необхідність впливу науки на розвиток практики в Україні.] (26-27 лютого 2016р.) / – Львів, 2016. – С. 114-115.